

Maďarsko: Spiknutí, nebo povstání?

Vzdělávací cíl: Žáci rozvíjejí své kritické myšlení a mediální gramotnost skrze přímou kritiku pramenů a posuzování jejich důvěryhodnosti. Na základě adekvátní kritiky pramenů pak budují své hypotézy.

Klíčová slova: totalitní režimy, střetávání západního a východního bloku, propaganda, příčiny a důsledky, porovnáváme prameny

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ZKOUMÁNÍ FOTOGRAFIÍ (3 min.)

Prohlížení fotografií s pomocí lupy a četba popisů.

Žáci jsou uvedeni do situace fotografiemi z místa demonstrací a snaží se získat základní kontext. Ten zůstává prozatím záměrně neúplný. Učitel upozorňuje na důležitost popisů.

2 FORMULOVÁNÍ HYPOTÉZY (4 min.)

Formulování hypotézy ohledně situace, kterou fotografie zachycují, a otázek pro další pátrání do textových polí.

Kompozice pramenů umožňuje žákům určit, že došlo k revolučním událostem namířeným proti stalinistickému režimu, které byly násilně potlačeny.

Situace může být pro žáky matoucí, protože v roce 1956 se střetla sovětská armáda po boku té maďarské s maďarským lidem. Zůstává tedy (badatelskou) otázkou, kdo zaujímal jakou roli.

Druhá otázka otevírá prostor pro další úvahy žáků o příčinách a důsledcích revolučních událostí. Učitel podněcuje kladení otázek. Žáci vycházejí z toho, co neví, a mohou si žádat doplňkové informace z dobového tisku, komentáře od historiků apod.

3 ANALÝZA ZVUKOVÝCH ZÁZNAMŮ I (4 min.)

Poslech série nahrávek z Rádia Svobodná Evropa.

Sérii reportáží pořídil František Tábor přímo v Maďarsku. V nahrávkách zaznívá odlišný pohled na maďarské události.

4 PŘÍŘAZOVÁNÍ ŠTÍTKŮ I (3 min.)

Přířazování pojmů z nabídky k fotografii pomocí přetahování dle toho, jak vystihují vyznění projevu.

Žáci rekonstruují verzi reportéra. Ten události líčí spíš jako zdola organizované spontánní povstání Maďarů, které se obešlo i bez krveprolití.

5 ANALÝZA ZVUKOVÝCH ZÁZNAMŮ II (4 min.)

Poslech série nahrávek z Československého rozhlasu.

Z první nahrávky promlouvá Zdeněk Nejedlý, v té době ministr bez portfeje, autor týdenního pořadu v Československém rozhlase. Další tři ukázky jsou vyňaty z projevu předsedy vlády Viliama Širokého. V nahrávkách zaznívá oficiální postoj komunistické strany k událostem v Maďarsku.

6 PŘÍŘAZOVÁNÍ ŠTÍTKŮ II (3 min.)

Přířazování pojmů z nabídky k fotografii pomocí přetahování dle toho, jak vystihují vyznění projevů.

Žáci rekonstruují verzi komunistických funkcionářů. Ti hodnotí události roku 1956 jako krvavý puč a řízené spiknutí fašistů a imperialistů.

7 PŘÍŘAZOVÁNÍ ŠTÍTKŮ III (3 min.)

Přířazování charakteristik z nabídky k fotografiím pomocí přetahování dle toho, jak vystihují pozici jedné nebo druhé strany.

Žáci promýšlí, v čem se liší oba soubory pramenů a co je charakterizuje. Tento krok jim posléze umožní rozhodnout se, které prameny jsou důvěryhodnější. Platí přitom, že právě reportér je očitým svědkem, měl tlumočnicka, je v této situaci nestranným a hovoří do exilového rádia.

8 INTERPRETACE PRAMENŮ (6 min.)

Žáci se na základě předchozí analýzy a kritiky pramenů rozhodují, které svědectví je důvěryhodnější, a upravují svoji původní hypotézu o událostech v Maďarsku.

Předchozí slide by měl studenty jasně instruovat, že důvěryhodnější je reportér, neboť nemá osobní zájem na vyznění události.

Žáci revidují svou prvotní hypotézu. Přikloní se k těm pramenům, které shledali věrohodnějšími. V tento moment by studenti měli být schopni odpovědět na badatelskou otázku, tj. jestli se jednalo o spiknutí řízené ze zahraničí, nebo spontánní občanské povstání. Pro správnou odpověď je klíčové, aby žáci prameny podrobili zevrubné kritice. Nazývají si tak boty historiků a budují hypotézu na základě práce se svědectvími.